

Hiện trên thế giới có hơn 3.500 loài ngoại lai gây hại, với chi phí thiệt hại lên tới 420 tỷ USD mỗi năm

13:08 31/07/2025

Ngày 31/7, Bộ Nông nghiệp và Môi trường phối hợp với Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc tổ chức Hội thảo quốc gia về tăng cường quản lý loài ngoại lai xâm hại tại Việt Nam.

Theo Báo cáo về loài ngoại lai xâm hại của Diễn đàn Khoa học – Chính sách Liên chính phủ về Đa dạng sinh học và dịch vụ hệ sinh thái (gọi tắt là IPBES), loài ngoại lai xâm hại là một trong năm nguyên nhân hàng đầu gây mất đa dạng sinh học toàn cầu. Hơn 3.500 loài đã được ghi nhận gây hại, với chi phí thiệt hại lên tới 420 tỷ USD mỗi năm.

Sinh vật ngoại lai xâm hại Việt Nam trong tháng 7/2019. Ảnh VGP.

Mỗi năm có khoảng 200 loài ngoại lai mới được đưa vào các hệ sinh thái mới do hoạt động của con người. Tuy nhiên, hiện nay có đến 83% quốc gia vẫn chưa có

luật pháp cụ thể về phòng ngừa và kiểm soát loài ngoại lai xâm hại.

Báo cáo nhấn mạnh rằng phòng ngừa là biện pháp hiệu quả và tiết kiệm nhất, đặc biệt tại các hệ sinh thái nhạy cảm như đảo và vùng nước nội địa. Nếu được phát hiện sớm và có đủ nguồn lực, việc xóa sổ, khoanh vùng, kiểm soát và phục hồi hệ sinh thái là hoàn toàn khả thi.

Phát biểu tại Hội thảo, ông Nguyễn Quốc Trị, Thứ trưởng Bộ Nông nghiệp và Môi trường nhấn mạnh tầm quan trọng của việc ngăn ngừa và kiểm soát các loài ngoại lai xâm hại – một trong năm nguyên nhân hàng đầu gây suy giảm đa dạng sinh học toàn cầu. Hội thảo là diễn đàn quan trọng để các chuyên gia, tổ chức và cơ quan liên quan cùng trao đổi kinh nghiệm, chia sẻ giải pháp, mô hình quản lý và kỹ thuật kiểm soát loài ngoại lai xâm hại. Qua đó, góp phần thực hiện hiệu quả Chiến lược quốc gia về đa dạng sinh học đến năm 2030, tầm nhìn 2050.

Trưởng Đại diện thường trú UNDP tại Việt Nam Ramla Khalidi, nhấn mạnh rằng: "Giải quyết vấn đề loài ngoại lai xâm hại không chỉ là bảo vệ hệ sinh thái. Đó là bảo vệ con người, bảo vệ sức khỏe, bảo vệ sinh kế, bảo vệ tương lai của chúng ta. Chính sách và thể chế là chưa đủ. Chúng ta cần con người, cần nâng cao nhận thức cộng đồng, cần xây dựng năng lực địa phương, cần huy động khu vực tư nhân, cần trao quyền cho cộng đồng".

Lục bình được thu gom để chế biến thành phân hữu cơ, thức ăn chăn nuôi và sản phẩm thủ công mỹ nghệ - Ảnh minh họa

Tại hội thảo, các đại biểu đã chia sẻ những kinh nghiệm thực tiễn và mô hình kiểm soát hiệu quả. Một ví dụ điển hình là việc kiểm soát cây mai dương tại Vườn quốc gia Tràm Chim, nơi diện tích xâm lấn đã giảm từ hơn 2.000 ha năm 2006 xuống chỉ còn 22 ha vào năm 2024 nhờ kết hợp các biện pháp sinh thái và điều tiết thủy văn.

Tại Đồng bằng sông Cửu Long, lục bình được thu gom để chế biến thành phân hữu cơ, thức ăn chăn nuôi và sản phẩm thủ công mỹ nghệ, vừa góp phần kiểm soát sinh khối loài xâm hại, vừa tạo thêm thu nhập cho cộng đồng.

Bên cạnh đó, các chuyên gia cũng giới thiệu nhiều phương pháp điều tra hiện đại như công nghệ gen môi trường (eDNA), ảnh viễn thám từ thiết bị bay không người lái, mô hình hóa phân bố loài, trí tuệ nhân tạo và ghi âm sinh học, những công cụ hứa hẹn mang lại hiệu quả cao trong công tác giám sát và cảnh báo sớm tại Việt Nam.

Hội thảo cũng giới thiệu và lấy ý kiến đóng góp cho dự thảo Thông tư quy định về Danh mục loài ngoại lai xâm hại, trong đó quy định rõ về điều tra, xác định, thẩm định và ban hành Danh mục loài ngoại lai xâm hại.

Ngoài ra, các bài học kinh nghiệm quốc tế, bao gồm kết quả đánh giá của IPBES và kinh nghiệm quản lý từ Sri Lanka, đều nhấn mạnh tầm quan trọng của phát hiện sớm, phản ứng nhanh, kiểm soát tại nguồn và sự tham gia đa bên trong quản lý loài ngoại lai xâm hại.

Các đại biểu thống nhất rằng, để đạt được mục tiêu trong Chiến lược quốc gia về đa dạng sinh học đến năm 2030 và tầm nhìn đến năm 2050 cũng như thực hiện cam kết quốc tế, Việt Nam cần tăng cường phối hợp liên ngành giữa các lĩnh vực như nông nghiệp, môi trường, giao thông, kiểm dịch,... và các cấp chính quyền địa phương. Đồng thời, cần huy động hơn nữa sự tham gia của cộng đồng trong công tác quản lý, bảo tồn đa dạng sinh học.

Tại Việt Nam, các loài như ốc bươu vàng, cây mai dương và lục bình đang gây ra những tác động nghiêm trọng đến sản xuất nông nghiệp, hệ sinh thái nước ngọt và sinh kế của người dân. Là quốc gia giàu đa dạng sinh học nhưng Việt Nam cũng rất dễ bị tổn thương trước sự xâm nhập và lan rộng của các loài ngoại lai, do thiếu dữ liệu và giám sát dài hạn, hạn chế nguồn lực và sự phối hợp liên ngành, và nhận thức cộng đồng còn thấp.

PV (t/h)